

Inhoud

	pagina
Aanwijzingen voor de kandidaten	4
A Het kanaal Almelo-Nordhorn	5
B De Schelde stroomt door menig dilemma	6
C De ruimtelijke structuur van Europa in de toekomst	8
D Kashmir, kruitvat klem tussen India en Pakistan	10

Verantwoording

© 2004 Stichting Aardrijkskunde Olympiade Nederland

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze opgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Auteurs: Hans Maas, Harrie Mennen, Henk Post

Advies: Wim Bos, Arij Eijsberg, Maarten Kimmel, Ruud van Roon, Lieuwe Veerman

Eindredactie: Bruno van Erp Taalman Kip

Vormgeving omslag: Studio Oude Vrielink bv

Vormgeving binnenwerk: Arjen Boxem, Josette Rensen

De Nationale Aardrijkskunde Olympiade 2004 wordt mede mogelijk gemaakt door bijdragen van:

- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen
- C.M. Kan-Instituut voor onderwijs in Geografie en Planologie, FMG-UvA
- Citogroep: Centraal Instituut voor Toetsontwikkeling
- Educatieve Faculteit Amsterdam
- Faculteit Aardwetenschappen, Vrije Universiteit
- Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen, Rijksuniversiteit Groningen
- Faculteit Geowetenschappen, Universiteit Utrecht
- Hogeschool voor Arnhem en Nijmegen, Instituut voor Leraar en School
- Katholieke Universiteit Nijmegen, Nijmegen School of Management.
- Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap
- Lerarenopleiding Voortgezet Onderwijs BVE, Hogeschool Rotterdam
- NHTV internationale hogeschool Breda
- NS Internationaal
- SLO, Specialisten in Leerplanprocessen
- Topografische Dienst
- Transparencies to Educate
- Uitgeverij Malmberg
- Unie van Waterschappen
- Wageningen Universiteit
- Wolters Noordhoff Atlasproducties

Aanwijzingen voor de kandidaat

1. Deze toets bestaat uit vier vraagstukken, elk met een aantal deelvragen.
2. Het totaal aantal te behalen scorepunten is 60.

A Het kanaal Almelo-Nordhorn	14 punten
B De Schelde stroomt door menig dilemma	15 punten
C De ruimtelijke structuur van Europa in de toekomst	15 punten
D Kashmir, kruitvat klem tussen India en Pakistan	16 punten
3. Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden en dergelijke) dan worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.
4. Bij sommige vragen moet je eerst een keuze bepalen en die vervolgens toelichten/ beargumenteren. Vaak wordt er dan voor deze keuze geen score toegekend maar wel voor een juiste/passende toelichting/argumentatie.
5. Bij de ‘uitlegvragen’ wordt gelet op de volledigheid van de uitleg. Bij een volledige uitleg moet je niet alleen de oorzaak, reden, of verklaring geven maar ook een onderbouwing met een bron of een opbouw van je uitleg in twee stappen. Voor zo’n volledige uitleg krijg je meestal 2 scorepunten, voor een uitleg die gedeeltelijk juist is, kan de beoordelaar 1 scorepunt toekennen. Zorg dat je uitleg zo kort/beknopt mogelijk is.
6. Schrijf alle antwoorden met het bijbehorend nummer op je antwoordblad. Gebruik voor elk vraagstuk (A tot en met D) een nieuw antwoordblad.
7. Gebruik bij deze toets de **52e of de 51e editie van De Grote Bosatlas** en het bijgeleverde bronnenboekje. Bij elk vraagstuk begint de nummering van de bronnen met 1. De bronnen zijn dus niet doorgenummerd.
8. Het gebruik van kladpapier, rekenmachine en geodriehoek/liniaal is toegestaan.
9. Je hebt voor deze toets **120 minuten** de tijd.

Succes!

A Het kanaal Almelo-Nordhorn

Kanaal Almelo-Nordhorn

Het kanaal Almelo-Nordhorn is helemaal met de hand gegraven. In 1884 is met de aanleg begonnen. Op 8 februari 1889 wordt het nieuwe kanaal van Almelo tot de grens opengesteld. De 200 grondwerkers hebben dan een sleuf gegraven van ruim 28 kilometer lang. Pas in 1904 voltooiën de Duitsers het resterende deel van ruim 16 kilometer en krijgt Twente zijn felbegeerde aansluiting op het Duitse kanalenstelsel.

Vrij naar: Klaas Goïnga, 100 Jaar kanaal Almelo-Nordhorn, Uitgave provincie Overijssel, 1987

- 1 (2p) Welke parallel is er te trekken tussen de aanleg van het kanaal Almelo-Nordhorn en de aanleg van de Betuweroute ruim 100 jaar later?

De grondwerkers hadden het niet altijd even makkelijk. Dat kwam niet alleen door de lange werkdagen maar ook door de aanwezige grondsoort.

- 2a (1p) Om welke grondsoort ging het hier?
2b (1p) Welke eigenschap van deze grondsoort is ervoor verantwoordelijk dat de grondwerkers het niet gemakkelijk hadden?
2c (1p) Met welke atlaskaart kun je je antwoorden ondersteunen?

In economisch opzicht is dit kanaal een mislukking geworden. Een belangrijke scheepvaartverbinding is het nooit geworden.

- 3 (2p) Toon met behulp van een kaart uit de atlas aan dat dit kanaal geen belangrijke functie heeft gehad voor de scheepvaart.

Rond 1960 werd eens gesuggereerd van dit kanaal een snelweg te maken. Dan zou het toch nog een verkeersfunctie krijgen. Dat is er niet van gekomen en ergens tussen 1970 en 1980 werd het kanaal definitief gesloten voor de scheepvaart. Daarmee hield de verkeersfunctie op te bestaan.

Toch vervult dit kanaal nog steeds verschillende functies, waaronder de ecologische functie.

- 4a (1p) Welke rol speelt het kanaal in de ecologie? Noem in je antwoord ook een atlaskaart.
4b (1p) Op welke schaal speelt deze ecologische functie een rol?

- 5 (3p) Noem drie andere functies van het kanaal.

Kaart 1 laat een stukje van het kanaal zien. Op de kaart staan vier locaties aangegeven met de letters A, B, C en D.

- 6 (2p) Op welke locatie is foto 1 gemaakt?
Beargumenteer je keuze.

B De Schelde stroomt door menig dilemma

Aanwijzing: Lees het artikel eerst helemaal door en bekijk het kaartje goed. Maak dan de vragen.

- 1 (1p) Hoe noem je een riviermonding als die van de Schelde?

Voor een mainport is toegankelijkheid van levensbelang. Zowel de verbinding met de zee als met het achterland moet goed zijn.

- 2 (2p) Vergelijk met behulp van de atlas de ligging van de haven van Antwerpen met die van Rotterdam. Noem twee nadelen van Antwerpen voor wat betreft de toegankelijkheid vanuit zee ten opzichte van Rotterdam. Gebruik indien nodig GB kaart 45C (51e druk: 41C).

Bekijk op GB kaart 44B (51e druk: 40B) de gebieden langs de Westerschelde die bij de watersnoodramp in 1953 overstroomden.

- 3 (2p) Verklaar waarom juist langs dit deel van de Westerschelde de dijken doorbraken. Zie af van kwaliteitsverschil tussen de dijken hier en elders langs de Westerschelde.

Nederland is na 1953 begonnen met de Deltawerken. Een groot aantal zeearmen werd afgesloten en dijken werden verhoogd. De Belgen kozen uitsluitend voor dijkverhoging.

- 4 (1p) Waarom was dat voor de Belgen een logische keuze?

- 5 (1p) Waarom dwingt zeespiegelstijging België en Nederland tot samenwerking in dit gebied?

Gebruik in je antwoord het juiste schaalbegrip.

In de ontwikkelingsschets van de Scheldemonding wordt een viertal maatregelen genoemd om het gebied te ontwikkelen. Deze maatregelen staan hieronder in het schema.

De maatregelen lijken nogal met elkaar in tegenspraak. Lees nu eerst het desbetreffende deel in het artikel nauwkeurig door.

Maatregelen	Doel	In conflict met .....
1 Aanleg van de Overschelde	1	1
2 Uitbaggeren van de Westerschelde	2	2
3 Van Vlissingen een voorhaven maken	3	3
4 Ontpolderen van de Braakman	4	4

- 6 (4p) Neem de middelste en de rechterkolom uit bovenstaand schema op je antwoordblad over. Geef van elke maatregel aan welk *doel* deze moet dienen en geef in de laatste kolom aan met welk *ander belang* in het gebied deze maatregel in conflict komt.

Op kaart 1 zijn twee tracés aangegeven voor de aanleg van de Overschelde. De Nederlanders kiezen voor het tracé bij Kruiningen, de Belgen zijn voor het tracé bij Bath.

- 7a (1p) Leg uit waarom de Nederlanders een voorkeur hebben voor het tracé bij Kruiningen.
- 7b (1p) Leg uit waarom de Belgen een voorkeur hebben voor het tracé bij Bath.

Bekijk het kaartje en GB 38 (51e druk: 34). In het artikel wordt gesproken om Antwerpen te koppelen aan een voorhaven. Als mogelijkheid wordt Vlissingen genoemd. Een andere mogelijkheid is Zeebrugge.

- 8 (1p) Welk voordeel heeft de haven van Zeebrugge vergeleken met die van Antwerpen?
- 9 (1p) Welk nadeel heeft de haven van Zeebrugge vergeleken met die van Antwerpen?

C De ruimtelijke structuur van Europa in de toekomst

Het gebied tussen Londen en Milaan vormt het economische zwaartepunt van Europa. Zie kaart 1.

Het wordt wel de It-Brit-as (de as Italië-Groot Brittannië) genoemd.

Nederland ligt grotendeels in dit gebied.

- 1 (2p) Bestudeer de kaarten 2 en 3.

Noteer een overeenkomst tussen het kaartbeeld van deze twee kaarten en de ligging van Nederland op kaart 1.

Op kaart 1 staat nog een tweede as. Deze loopt in Midden-Europa van Berlijn tot Belgrado.

Stelling: De totstandkoming van deze as zal voorlopig nog toekomstmuziek blijven.

- 2 (4p) Geef een argument vóór en een argument tégen het tot ontwikkeling komen van deze as. Gebruik argumenten die betrekking hebben op een politiek-economische aspect en op het aspect van de infrastructurele voorzieningen.

Kaart 1 geeft een onvolledig beeld van Europa, gezien vanuit de centrum-periferie gedachte.

- 3 (1p) Welke informatie ontbreekt op de kaart?

Het Alpengebied vormde lange tijd een groot obstakel in het vervoer binnen deze It-Brit-as.

De aanleg van nieuwe snelwegen en tunnels heeft dit probleem echter uit de wereld geholpen.

Sinds de jaren zeventig is het transalpine transport sterk gegroeid. Zie de grafieken 1 en 2.

Dit transalpine transport heeft ook voor twee nieuwe problemen gezorgd. De Zwitserse regering heeft daar voortvarender op gereageerd dan de Oostenrijkse regering.

- 4a (2p) Welke twee problemen worden bedoeld?

- 4b (1p) Maak duidelijk dat Zwitserland daar voortvarender mee is omgegaan dan Oostenrijk.

- 4c (1p) Waarom kan Zwitserland het vrachtverkeer per auto beter onder controle houden dan Oostenrijk?

Grafiek 3 laat zien dat het aantal personenauto's in de periode 1970 - 2000 flink is toegenomen. Dat geldt zowel voor de EU-landen als voor de kandidaat EU-landen.

Ter vergelijking is ook de groei van het aantal personenauto's in de VS weergegeven.

- 5a (2p) Hoe verwacht jij dat deze ontwikkeling in de komende 15 jaar er voor de huidige leden van de EU uit zal zien? Geef daarbij ook een argument voor deze groep van landen.
- 5b (2p) Hoe verwacht jij dat deze ontwikkeling in de komende 15 jaar voor de kandidaat-leden van de EU eruit zal zien? Geef daarbij ook een argument voor deze groep van landen.

D Kashmir, kruitvat klem tussen India en Pakistan

Lees de bronnen 1 en 2.

Verschillende bevolkingsgroepen binnen Kashmir streven naar meer autonomie (zelfbestuur).

- 1 (5p) Noem de bedoelde bevolkingsgroepen en geef bij elk aan welke vorm van autonomie op die groep van toepassing is.
Kies uit:
  - regionalisme: het streven naar grotere mate van zelfstandigheid binnen een regio van het eigen land.
  - separatisme: het streven naar afscheiding om een eigen zelfstandige staat te stichten.
  - irredentisme: het streven naar aansluiting bij een aangrenzend land waar dezelfde bevolkingsgroep woont.

- 2 (3p) Leg uit dat je alleen door te wisselen van analyseniveau het irredentisme van bevolkingsgroepen in Kashmir kunt verklaren.

- 3 (2p) Welke overeenkomsten met de situatie van de Koerden tref je in dit gebied aan als je let op de begrippen volk en staat?

Bekijk de kaarten 1 en 2 van Jammu en Kashmir.

De zogenaamde bestandlijnen volgen de huidige staatsgrenzen. De deelstaat Kashmir strekt zich uit over een groot gebied, dat veel volkeren met verschillende godsdiensten een woonplaats biedt. Al deze volkeren hebben hun eigen ideeën over de toekomst.

Een oplossing voor de verdeling van Kashmir zou kunnen liggen in de zogenaamde Triëst-oplossing. Deze oplossing verwijst naar de manier waarop Italië en Joegoslavië na de Tweede Wereldoorlog de controle regelden over de stad Triëst. Deze zwaar bevochten stad was opgedeeld tussen de twee landen, maar inwoners van de beide stadsdelen aan weerszijden van de grens hadden toegang tot de andere kant.

- 4 (4p) Beargumenteer op welke manier Kashmir verdeeld zou moeten worden tussen India en Pakistan. Noem in je argumentatie gebieden en bevolkingsgroepen.

Tekst

Islamabad is de hoofdstad van Pakistan, gelegen aan de noordrand van het Potwarplateau, ten noorden van Rawalpindi. Met de bouw werd in de jaren vijftig begonnen; het is administratief centrum sinds juli 1965. Zetel van twee universiteiten en diverse andere onderwijs- en wetenschappelijke instellingen. De belangrijkste bouwwerken dateren meestal van na de jaren vijftig. De Faisalmoskee (1984) behoort tot de grootste islamitische bouwwerken ter wereld.

Bron: Encarta 2001

Karachi, havenstad met ruim 5 miljoen inwoners, is tot 1959 hoofdstad van Pakistan geweest.

- 5 (2p) Geef met behulp van de atlaskaarten 128-129 (51e druk: 116-117) een politiek-geografische verklaring waarom Pakistan heeft gekozen voor Islamabad als nieuwe hoofdstad. Maak in je antwoord gebruik van de begrippen 'site' en 'situation'.